

Октобар
2023

СТОМАТОЛОШКА ЗАШТИТА ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

ЈЕДНОГОДИШЊИ ЕДУКАТИВНИ ПРОГРАМ НА СРПСКОМ
ЈЕЗИКУ

КЛИНИКА ЗА ДЕЧЈУ И ПРЕВЕНТИВНУ СТОМАТОЛОГИЈУ
СТОМАТОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Једногодишњи едукативни програм на српском језику

„СТОМАТОЛОШКА ЗАШТИТА ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ”

**Место одржавања: Клиника за дечју и превентивну
стоматологију Стоматолошког факултета Универзитета у
Београду**

Датум почетка: 1. октобар 2023. године

**Програм се организује за 3 полазника за програм на српском
језику**

Руководилац програма: проф. др Дејан Марковић

**Пријава кандидата је од 1. до 30. априла 2023. године у Одсеку за
наставу, служба за последипломске студије, Др Суботића бр. 8, од 9 до 13
часова.**

Програм на српском језику:

Цена едукативног програма за наставу на српском језику је 3.000 евра у динарској противвредности (4 једнаке рате).

За програм на српском језику, кандидати морају имати завршен стоматолошки факултет (приложити копију дипломе) и једну од специјализација из следећих области: превентивна и дечја стоматологија или болести зуба (приложити копију дипломе).

Сви кандидати пре почетка курса (током септембра 2023. године) морају приложити лекарско уверење и резултате тестова на специфичне заразне болести (ХИВ, Хепатитис Б и Ц).

**По завршетку програма, полазници добијају сертификат о
завршеном едукативном програму.**

ПРОГРАМ СТАЛНОГ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА И УСАВРШАВАЊА

„СТОМАТОЛОШКА ЗАШТИТА ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ”

Према Закону о спречавању дискриминације израз „особе са инвалидитетом” означава особе са урођеном или стеченом физичком, сензором, интелектуалном или емоционалном онеспособљеношћу, које услед друштвених или других препрека немају могућности или имају ограничене могућности да се укључе у активности друштва на истом нивоу са другима, без обзира на то да ли могу да остварују поменуте активности уз употребу техничких помагала или служби подршке.

Потреба за стоматолошком заштитом особа са инвалидитетом и вулнерабилних група огледа се у већој учесталости несанираних каријесних зуба са компликацијама, пародонталних обољења, већем броју екстрахованих зуба, недовољној протетској рехабилитацији, већој учесталости повреда зуба и малоклузија него у здравој популацији, итд. Директно се повезује са недовољном едукацијом здравствених радника, слабом опремљеношћу, недовољним кадровским и материјалним решењима, ограниченом доступношћу стоматолошке службе и недостатком евиденције ових пацијената. Стоматолошко збрињавање особа са инвалидитетом захтева тимски и мултидисциплинама приступ, као и сарадњу стручњака различитих едукативних профила и специјалности, ради унапређења стручног и научног рада.

Због специфичности стоматолошког рада са особама са инвалидитетом постоји потреба за сталним усавршавањем стоматолога специјалиста који имају основе теоретских и клиничких знања и вештина у раду са овом популационом групом. Предлог програма сталног стручног образовања и усавршавања »Стоматолошка заштита особа са инвалидитетом” (у даљем тексту Програм) намењен је стоматолозима специјалистима превентивне и дечје стоматологије и специјалистима болести зуба.

Програм ће се одвијати кроз 8 модула који обезбеђују теоретска знања и клиничке вештине. Укупно трајање Програма износиће 12 месеци.

Након успешног завршетка Програма, полазник ће бити у могућности да планира и обавља висококвалитетну стоматолошку заштиту особа са инвалидитетом. Имаће свеобухватно знање и разумевање инвалидитета, као и фактора окружења, социјалних, медицинских и психолошких фактора у вези оралним здрављем, са навикама у очувању оралног здравља и квалитетом живота у вези са оралним здрављем код особа са инвалидитетом.

1. Професионални, правни и етички контекст стоматолошког збрињавања особа са инвалидитетом

Циљ. Циљ модула је стицање знања која ће омогућити разумевање правног, културолошког и

друштвеног аспекта здравља, нарушеног здравља и социјалне изолације. Разумевање професионалног, правног и етичког основа на којем се гради брига о здрављу код особа са инвалидитетом.

Исходи. После успешно савладаног модула, полазник Програма ће бити у могућности да:

- опише културолошке и друштвене околности у вези са особама са инвалидитетом, са хроничним медицинским стањима и обољењима, као и са припадницима маргинализованих група;
- препозна и процени правне и административне потешкоће повезане са особама са инвалидитетом и припадницима маргинализованих група;
- разуме локалне професионалне, правне и административне специфичности средине у којој ради;
- процени могућност пацијента да да сагласност за стоматолошки третман, да разуме улогу родитеља, других чланова породице и старатеља приликом доношења одлука и давања сагласности;
- уважава и поштује самосталност и права пацијента приликом доношења одлука за сопствено орално здравље и у складу са тим примењује одговарајуће физичке (нефармаколошке) и фармаколошке бихејвиоралне технике.

2. Орално здравље код особа са инвалидитетом

Циљ. Циљ модула је да полазник разуме и познаје физиологију човека, дефиницију здравља и појединих потешкоћа. Сагледавање повезаности појединих потешкоћа и оралног здравља, функција орофацијалне регије и квалитета живота у вези са оралним здрављем. Препознавање специфичних последица по орално здравље које могу настати услед поремећаја функционисања организма. Препознавање социјалне специфичности одређених осетљивих група пацијената.

Исходи. После успешно савладаног модула, полазник Програма ће бити у могућности да:

- познаје физиологију човека и разуме појмове у вези са здрављем и појединим потешкоћама;
- познаје класификацију и епидемиологију обољења и стања вулнерабилних група пацијената;
- опише најчешће недостатке, неспособности и здравствена стања која могу утицати на орално здравље;

- опише најчешће недостатке, неспособности и здравствена стања која могу утицати на функцију орофацијалне регије;
- познаје најчешће оралне манифестације код специфичних група пацијената;
- разуме повезаност општег и оралног здравља код особа којима је потребна посебна стоматолошка нега;
- познаје детерминанте квалитета живота у вези са оралним здрављем особа са инвалидитетом

3. Повезаност медицине и стоматологије код особа са инвалидитетом

Циљ. Циљ модула је да полазник стекне свеобухватно знање о спектру медицинских обољења, потешкоћа и стања. Познаје могући утицај терапијских режима и лекова на орално здравље и стоматолошки третман.

Исходи. После успешно савладаног модула, полазник Програма ће бити у могућности да:

- разуме и покаже свеобухватно знање о општим медицинским карактеристикама акутних и хроничних обољења и стања повезаних са инвалидитетом;
- познаје различите синдроме и генетске предиспозиције које могу утицати на специфичности стоматолошког третмана;
- познаје фармаколошке карактеристике и интеракције лекова који се најчешће употребљавају код особа са инвалидитетом, као и могуће нежељене системске ефекте и ефекте на орално здравље;
- поседује вештине и знања потребне да пружи хитну медицинску помоћ у амбулантним условима у складу са одговарајућим протоколима и смеицама.

4. Психолошки аспекти приликом стоматолошког третмана особа са инвалидитетом

Циљ. Циљ модула је да полазник познаје психолошке аспекте особа са инвалидитетом и у потпуности разуме бихејвиоралне принципе. Зна да примени методе комуникације са особама са инвалидитетом којима је потребан стоматолошки третман. Поседује свеобухватно знање о релевантним психолошким, фармаколошким и терапеутским техникама које олакшавају и омогућавају ефикасан стоматолошки третман како би се омогућила успешна интеракција и грађење односа између стоматолога и особе са инвалидитетом, а у складу са индивидуалним потребама пацијента.

Исходи. После успешно савладаног модула, полазник Програма ће бити у могућности да:

- познаје психолошке аспекте које се односе на специфичности пацијента, његово опште и орално здравље;
- објасни и образложи различите начине понашања и ставове који могу да утичу на орално здравље;
- разуме емотивне специфичности особа са инвалидитетом;
- познаје проблеме у вези са савладавањем различитих животних ситуација код особа са инвалидитетом;
- поседује самосталност у примени специфичних и ефикасних бихејвиоралних стратегија у амбулантним условима;
- познаје и разликује све аспекте вербалне и невербалне комуникације везане за бол, унемиреност и страхове код стоматолошких пацијената са инвалидитетом.

5. Орално јавно здравље, стоматолошка заштита у заједници и промоција оралног здравља

Циљ. Циљ модула је да полазник стекне основна знања о социјалним детерминантама оралног здравља. У могућности је да спроведе анализу оралног здравља (изради епидемиолошки профил) за појединачне групе особа са инвалидитетом. Зна да осмисли и спроведе план и програм промоције оралног здравља на нивоу друштвене заједнице. Након завршеног модула, полазник је у могућности да изврши процену стоматолошке здравствене службе и њене улоге у заштити права особа са инвалидитетом.

Исходи. После успешно савладаног модула, полазник Програма ће бити у могућности да:

- познаје и анализира иницијативе за унапређење оралног здравља код особа са инвалидитетом на популационом нивоу;
- објасни значај социјалних детерминанти које моју утицати на неједнакости у оралном здрављу и стоматолошки третман код особа са инвалидитетом;
- препозна баријере и олакшавајуће факторе (социјалне факторе, факторе окружења, утицај ставова околине и сл.) за пружање стоматолошких здравствених услуга особама са инвалидитетом;
- прикаже и анализира финансијске аспекте пружања стоматолошких услуга особама са инвалидитетом и њихов утицај на доступност стоматолошке здравствене заштите;
- обави анализу здравља код појединачних група особа са инвалидитетом;
- осмисли и примени промоцију оралног здравља за особе са инвалидитетом на нивоу своје институције или друштвене заједнице;
- разуме значај заштите права особа са инвалидитетом и да допринос кроз промоцију

јавно- здравствених политика (законска и подзаконска акта, стратегије, програми стоматолошке здравствене заштите);

- доприноси доступности стоматолошке здравствене заштите кроз здравствени систем који је једнако доступан свима и признаје и поштује равноправност и људска права.

6. Планирање стоматолошке здравствене заштите и мултидисциплинарни приступ

Циљ. Циљ модула је да полазник након успешно савладане наставе разуме снажан утицај степена и врсте инвалидитета приликом социјалне инклузије на планирање стоматолошке здравствене заштите. Полазник Програма је оспособљен да користи адекватне клиничке смемице које омогућавају сарадњу и олакшавају координацију већег броја специјалиста који заједно учествују у спровођењу индивидуалног плана терапије.

Исходи. После успешно савладаног модула, полазник Програма ће бити у могућности да:

- познаје и примени принципе стоматологије засноване на научним доказима како би осмислио и применио стратегије за унапређење и одржавање оралног здравља код особа са инвалидитетом;
- осмисли и спроведе свеобухватан план терапије у одговарајућим околностима који је прилагођен индивидуалним карактеристикама, ризицима, локалним смемицама и протоколима стоматолошке здравствене заштите;
- разуме и адекватно користи комуникационе бихејвиоралне технике како би се пацијенту обезбедила самосталност у одлукама и равноправно учешће у доношењу одлука у вези са сопственим оралним здрављем;
- кроз одговарајућу сарадњу са родитељима, осталим члановима породице и старатељима ствара услове за неопходан стоматолошки третман;
- поседује знања и вештине како би се омогућила успешна сарадња са институцијама за бригу о особама са инвалидитетом без родитељског старања, у циљу унапређења оралног здравља;
- оствари сарадњу са свим компетентим стручњацима који учествују у креирању, планирању и одржавању здравствене заштите особа са инвалидитетом;
- поседује интердисциплинама знања која омогућавају комуникацију и повезивање са стручњацима из области медицине ради унапређења знања и интегрисања стратегија за унапређење оралног здравља особа са инвалидитетом у медицинске алгоритме и смемице за пружање здравствених услуга;
- поседује потребна знања и вештине да координира мултидисциплинама тим који укључује и специјалисте других области стоматологије како би се пацијенту обезбедила

најбоља могућа стоматолошка заштита;

- учествује уз ментора у изради стручно-методолошких упутстава, водича и смемица за пружање стоматолошких здравствених услуга особама са инвалидитетом;
- сарађује са стручњацима из различитих области стоматологије како би се омогућило упућивање пацијента другим специјалистима у складу са индивидуалним потребама пацијента.

7. Клинички стоматолошки рад са особама са инвалидитетом

Циљ. Циљ модула је да полазник након успешно савладане наставе буде у могућности да осмисли и омогући безбедно спровеђење професионалне и квалитетне стоматолошке заштите код особа са инвалидитетом. Циљ модула је да оспособи полазника Програма да користи бихејвиоралне комуникационе стратегије у клиничким условима. Полазник Програма поседује потребна знања и вештине за вођење клиничког тима који се бави стоматолошким збрињавањем особа са инвалидитетом.

Исходи. После успешно савладаног модула, полазник Програма ће бити у могућности да:

- постави правовремену и адекватну дијагнозу и пружи потребну стоматолошку заштиту особама са инвалидитетом;
- прибави потребну сагласност за стоматолошки третман користећи методе комуникације прилагођене особама са успореним интелектуалним развојем или потешкоћама у разумевању и комуникацији;
- идентификује присутне поремећаје оралне функције који представљају индивидуалну карактеристику пацијента са инвалидитетом, осмисли и спроведе адекватан план терапије;
- испланира примену одговарајућих нефармаколошких и фармаколошких бихејвиоралних техника и контролу бола код пацијената са инвалидитетом којима је потребан стоматолошки третман;
- поседује знање које ће унутар стоматолошке установе омогућити безбедан транспорт и смештање пацијената са физичким потешкоћама у стоматолошкој ординацији, уз употребу помоћних средстава уколико постоји потреба за њима;
- поседује знања и вештине како би се применила метода заштитне стабилизације пацијента у складу са процењеним индивидуалним ризиком, смемицама и протоколима.

8. Научно-истраживачки рад у области стоматолошке заштета особа са инвалидитетом

Циљ. Циљ модула је да полазник након успешно савладане наставе буде у могућности да осмисли, напише и презентује научно-истраживачки рад/пројекат из области стоматолошке заштите особа са инвалидитетом. Ова активност обавља се у оквиру одговарајуће научне институције и кроз рад са ментором. Полазник Програма прихвата критички приступ клиничком и научном раду, разуме неопходност континуиране професионалне едукације и обезбедјивања квалитета и контроле клиничког и научног рада кроз клинички и менторски рад.

Исходи. После успешно савладаног модула, полазник Програма ће бити у могућности да:

- изврши прелгед савремене доступне литературе како би био у могућности да се упозна са принципима стоматологије засноване на доказима;
- разуме и примени основе научног метода, укључујући и етичке принципц;
- критички размишљајући научи да постави хипотезу и предузме нова истраживања из области стоматолошког рада са особама са инвалидитетом;
- анализира и презентује резултате својих истраживања на адекватан начин и напише текст научне публикације/пројекта;
- поседује знања и вештине које омогућавају презентацију и дисеминацију резултата истраживања и знања;
- допринесе стварању и имплементацији клиничких смемица за стоматолошки рад са особама са инвалидитетом;
- допринесе имплементацији законских и подзаконских докумената и иницијатива које се залажу за пружање адекватне и квалитетне стоматолошке здравствене заштите особама са инвалидитетом;
- разуме значај даљег стручног напредовања и континуиране едукације, преиспитивања, самопроцене и критичког приступа од странц колега и надлежних институција.